

בית שלמה

אין עוד מלבדו

עוד יהוד ומיוחד

פרפראות בדרך מוסר על פרשת השבוע

יוצא לאור ע"י עמותת "משנה שלמה" כל הזכויות שמורות

פרשת מטות תשע"ט

גליון 170

נא לשמור על קדושת הגליון

נא לא לעיין בו בשעת התפילה וקריאת התורה

בס"ד

לעילוי נשמת

מורי ורבי יצחק ב"ר יעקב יגן מו"ר אבי ר' דוד שלום ב"ר שלמה דב ר' זאב ב"ר משה חיים רבי אליהו ב"ר משה לואניץ הרה"ק רבי שלמה מקארלין ב"ר מאיר הרה"ק רבי אורי פיבל ב"ר אהרן רבינו משה קורדיבירו ב"ר יעקב הרה"ק רבי אריה יהודה לייב סג"ל מוזאליטשק ב"ר שלום הגה"צ רבי אברהם יצחק ב"ר שמואל רבי אהרן ברכיה ב"ר משה הגה"ק רבי אריה לייב ב"ר אשר הרה"ק רבי מאיר מאפטא ב"ר שמואל הגה"ק רבי שלמה גאנצפריד ב"ר יוסף הרה"ק רבי משה חיים טובי ב"ר יצחק איזיק מקאלוב

לקבלת גליון זה למייל שלהו בקשה ל-MISHNA.SHLEMA@gmail.com | לתרומות והקדשות ולהפצה 052-580-2345

"וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' (ל, ב)

רבן גמליאל עשוי, שנאמר (ויקרא כג, ד) "אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם", בין בזמנן בין שלא בזמנן, אין לי מועדות אלא אלו. בא לו אצל רבי דוסא בן הרכינס, אמר לו: אם באין אנו לדון אחר בית דינו של רבן גמליאל, צריכין אנו לדון אחר כל בית דין ובית דין שעמד מימות משה ועד עכשיו, שנאמר (שמות כד, ט) "ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל". ובתשובות אלו אנו מוצאים את ההסבר לסמיכות הפרשיות לומר שכל המועדות הנזכרים בפרשת פנחס נחוגים עפ"י קביעת המולד שאותה קבעו ראשי המטות הם נשיאי ישראל וכך היה בזמן משה רע"ה וכך יהיה בכל השנים בהם בי"ד יקבעו את המולד עפ"י חידוש הלבנה ועפ"י קביעתם יחגגו את מועדי ישראל

ניתן בס"ד להוסיף הסבר נוסף לסמיכות שבין סוף פרשת פנחס לבין תחילת פרשת מטות שבה מוזכרים ראשי המטות שהם זקני ישראל עפ"י המשנה (ראש השנה ב, ט) שבה מסופר על מחלוקת בין רבן גמליאל לר' יהושע בענין קביעת ראש חודש שכל אחד מהם אחז שיש לקדש יום שונה כראש חודש אך היות ורבן גמליאל היה נשיא ישראל פסקו כמותו וכדי להראות לכל עם ישראל שיש ללכת עפ"י נשיא ישראל ושלא ירבו מחלוקות בישראל גזר רבן גמליאל על ר' יהושע שיבוא אליו ביום הכיפורים שחל עפ"י חשבונו של ר' יהושע עם מקלו ומעותיו.

ר' יהושע הלך להתייעץ אם חכמים מה לעשות ואלו התשובות שקיבל משני חכמי ישראל רבי עקיבא ורבי דוסא בן הרכינס "הלך ומצאו רבי עקיבא מצר. אמר לו: יש לי ללמוד שכל מה שעשה

"ובקר ששה ושלשים אלף" (ל"א, מ"ד)

פעמים אנו שומעים אנשים מיואשים האומרים כי אנו נמצאים בזמן גלות וחשכות כזו שאפילו לא ניתן למצוא בו צדיק אמיתי אחד וכמוכן שאין הדברים נכונים כי בכל דור ודור שתל הקב"ה צדיקים הם ל"ו הצדיקים הנמצאים בכל דור ודור ואל זה ירמוז הפס' ובקר היינו אפילו בזמן הגלות והחשכות שלפני הבוקר היא הגאולה השלמה שישנה ל"ו צדיקים אלף היינו הדבקים בא' הרומז על אלופו של עולם וכמו שנאמר בוקר וידוע ה' את אשר ל"ו היינו שרק מי שנמצא בבחינת גדלות המוחין בחינת בוקר יודע להבחין בהם ולדבוק בהם

ההסבר בס"ד את מה שנכתב ולא נפקד ממנו איש מה באה התורה ללמדנו באומרה דברים אלו. מצינו שכאשר אדם נוצח במלחמות הוא תולה את סיבת הניצחון בעצמו בכוחו ועוצם ידי. על זה באה התורה לרמוז לנו כי אותם צדיקים נשארו צדיקים גם אחרי המלחמה ולא תלו את הניצחון בעצמם אלא בבורא עולם באמרם עבדיך היינו שהם נשארו עבדי ה' בחינת ויאמינו בה' ובמשה עבדו ואיך הצליחו בכך בזכות כח לימודם של תלמידי החכמים שנשארו ללמוד במחנה להצלחתם שכן ידוע מה שכתוב בספרים הקדושים על המילים אלף

"ויאמרו אל משה עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש" (ל"א, מ"ט)

למטה אלף למטה שעל כל אלף שהלכו למלחמה היו כנגדם אלף תלמידי חכמים שנשארו במחנה ללמוד ולכן נכתב ולא נפקד היינו לא מצינו אפילו אחד בפקודים שחזרו מן המלחמה שאין לו יראת שמים גם בחזרתן שלא תלו את סיבת הניצחון בעצמם וכן דרך העולם כאשר אדם מתרחק מבית המדרש הוא מתחיל להיחלש רוחנית אך צדיקים אלו לא היתה להם כלל ירידה אלא נשארו בצדקותם בחזרתן כמו בהליכתם

ההסבר בס"ד את מה שנכתב ולא נפקד ממנו איש מה באה התורה ללמדנו באומרה דברים אלו. מצינו שכאשר אדם נוצח במלחמות הוא תולה את סיבת הניצחון בעצמו בכוחו ועוצם ידי. על זה באה התורה לרמוז לנו כי אותם צדיקים נשארו צדיקים גם אחרי המלחמה ולא תלו את הניצחון בעצמם אלא בבורא עולם באמרם עבדיך היינו שהם נשארו עבדי ה' בחינת ויאמינו בה' ובמשה עבדו ואיך הצליחו בכך בזכות כח לימודם של תלמידי החכמים שנשארו ללמוד במחנה להצלחתם שכן ידוע מה שכתוב בספרים הקדושים על המילים אלף

משנת הצדיק - הרה"ק אהרון ברכיה ממודינא כ"ה תמוז (ראשון)

חכם אהרון ברכיה ממודינא, נולד לאביו רבי משה ולאמו אימפריאה, בשנת שמ"ח (1585), במודינא שבאיטליה. את עיקר תורתו למד מפי החכם הלל ממודינא, החכם מנחם עוריה מפאנו (הרמ"ע מפאנו), ומהחכם ישראל סרוק תלמידו של האר"י, וראשון מוסרי קבלת האר"י באיטליה. בקטנותו גדל בביתו של סבתו, אם אמו, מרת פיוריטה. אלמנת סבו חכם שלמה יעקב רפאל. אמו, אימפריאה ממשפחה חשובה ועשירה, שמוצאה ממגורשי צרפת, ואביו ר' משה היה גביר גדול, מנכבדי הקהל במודינא. בשנת ש"ע (1610) נסמך בסמיכת חכמי צפת, על ידי חכם יום טוב צהלון, שהגיע כשליח לעיר מודינא. בביתו הקים ישיבה ותלמוד תורה, לשם היו מתקבצים המון מיהודי העיר לשמוע דברי תורה חכמה. לאחר מכן הקים בית כנסת ובית מדרש בביתו של אביו, ואף קיבל רישיון מהדוכס, כך שלא נצרך לפרוע מס לשלטונות. חכם אהרון ברכיה ממודינא נשא אישה ונולדו להם בנים ובת אחת, בתוכם חכם הלל, שהיה לאחד מחכמי העיר. חכם אהרון ברכיה ממודינא הצטיין בחכמת הקבלה, ונחשב לאחד מגדולי המקובלים באיטליה. מרן החיד"א, חכם חיים יוסף דוד אזולאי כותב ששמע שאף היה לו מלאך "מגיד" משמיים שלימדו תורה. חכם אהרון ברכיה ממודינא נפטר ביום כ"ה תמוז שנת שצ"ט (1639) חיבר עשרות ספרים, מהם נשארו שמונה עשרה בכתב יד, ונדפסו ארבעה: 'מעבר יבוק' - דרשות, 'אשמורת הבוקר' - סדר תפילות למשכימי קום, 'בגדי קודש' - לימודים ותפילות, ו'מעיל צדקה' - לימוד ועבודה.

אחד יחיד ומיוחד ~ אין עוד מלבדו

בעניין לימוד התורה כתב הרב "זה כלל גדול בכל מצווה ועבודה תדירה, וכן בעסק התורה, שצריך שיעשנה בקביעות, ולא כשיזדמן לו לבד, ועל כן אמרו שצריך לקבוע לו מקום לתורתו ולתפילתו. וכן כתוב בתיקוני זוהר: כמו שהנשמה עושה, כך שורה השכינה כנגדה. נשמה שהיא קבועה בתורה ובתפילה, אזי היא מקום קבוע שהשכינה שורה עליה. אבל נשמה שאינה קבועה בתורה או בתפילה, אלא אם מזדמן לה במקרה, כך גם היא שורה עליה במקרה".

עוד כתב הרב "ויהיה משאכם ומתנכם בשוק נאה, ותיזהרו מאוד לישא וליתן באמונה, כי האמונה היא מלכות, סוד הקדושה אמונתן של ישראל, ויש לאדם לישא וליתן בה, כדי שהכל יהיה בתוך הקדוש, ולא יצא לחוץ למקום השקר. כי ההיווח שיהיה לכם באמונה הוא שפע הקדושה, ושכנגדו הוא שפע אל זר, חס ושלום, ובא זה ומאבד את זה. ותנו מממונכם בעין יפה לצדקה בכל יום, וכן לכל מצווה, וכל מי שייתן למצווה אינו מחסר מנכסיו, ולכך נאמר: 'כי נר מצווה' – שאף אלפים מדליקין ממנו, ואורו במקומו עומד. ואל תנו שום אדם, שכל ממון, שאינו של יושר, הבא ליד האדם, הוא מהשפעות הבאים מכוח השטן ומצינורותיו הנשברים.

ועוד כתב "הנה מזה עדות נאמנה, אמנו רחל שמסרה ג' הסימנים לבילי נישואיה לאחותה: א, נידה. ב', חלה. ג', הדלקת הנר. ועם שאישה מתקנאת בירך חברתה, כבשה תאוותה שהרחיקה מיעקב דודה כדי שלא תיכלם אחותה. ומהסוד הזה שעשתה רחל עם אחותה נתן השם שכרה כפול ומכופל כנגד הג' סימנים הנזכרים: נגד סימן נידה, פעל השם עמה נגד הטבע, שהיא הייתה עקרה, כמו שכתוב: 'ורחל עקרה' – וילדה. נגד סימן חלה, נסתובב העניין שנלקחה הבכורה מראובן, וניתנה ליוסף בכורה של רחל, וירש פי שניים בארץ ישראל. וכנגד סימן הדלקת הנר בשבת, זכתה לבנה בנימין, שבחלקו נבנה בית המקדש, מקום שבו מדליקין המנורה להעלות נר תמיד".

וכסגולה להעברת הרהורים רעים כתב הרב "טוב לומר קודם קדיש, אחר ברכת התורה וברכת כוהנים פרשת תרומת הדשן כי זמן מצוותה הייתה קודם עלות השחר, והיא טובה להעביר רוחות רעות וליישר ההרהור, ובפרט בפסוק 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה', ואם ירצה להוסיף בפרשת האזינו ... ואם ירצה יקרא סדר קבלת התורה שבעל פה. אך עיקרם נתקנו ליחיד, שאינו מתפלל עם הציבור או עבור בני היישובים, שאין להם מניין, שאליהם יאות לומר כולם, ערב ובוקר, חלף קדיש וקדושה וברכו, ונדפסו לזכות את הרבים. מכל מקום המרגיל עצמו בהם, יתווסף לו בהם כוח וקדושה. ואם ירצו לקצר הסדר שבכל יום, יעשו כרצונם, והנה אנו לא הנהגנו עצמנו לומר בכל יום פסוקי 'ועתה יגדל גא כוח ה' במזמור שלפני קדיש, כדי שלא להטריח על הציבור. רק בימים המיוחדים כגון שבתות וראשי חודשים, ובימים שדודים מתמתקים, וכן כל אחד יוכל לקצר כרצונו".

דובב שפתי ישנים – ליקוטים מספרים שפחות מוכרים זכרון סופרים – הרה"ק רבי אליעזר ישראל מרדכי ב"ר אברהם יעקב סופר זצוק"ל זי"ע "וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה'" (ל, ב)

בפעולת הצדיק הנה מקדמת דנא מראשית עבודתו (מקמיה ר"ל מתחילת עבודתו להגיע לשלימות הוזה) ולהכיר ולהבין במעשה הצדיק הוזה וביגיעותיו אשר טרח ועמל עד שנתעלה כל כך אזו הייתי עוד מחודר טפי כי אינו דומה שמיעה והבנה לראיה ממש אשר רואים בעינא פקיאח עושה רושם גדול ועצום ועד"ז יל"פ ע"ד רמז (שמות לג כג) וראית את אחורי ופני לא יראו כי הקב"ה תכלית כל השלימות אצלו לא יצוייר עניין הנ"ל כי רק השלימות שלו המשפיע עלינו זה נובל לצייר ולא היגיעה לשלימות הנמצא באדם זו"ש וראית את אחורי אבל ופני לא יראו והבן עניין זה כי נעלה. והנה גם משה רבינו ע"ה רצה להורות את בני ישראל לבד להסתכל בשלימות הצדיקים ובמדריגות הגבוהות אלא גם להתבונן ביגיעת הצדיק בעת התחלתו לעבודת ה' אשר בדבר זה יכול כל איש ישראלי להתחיל ולהדריך עצמו בעבודת ה' ממדריגה למדריגה עד מקום שכחו ושכלו מגיע כי אם לא יסתכל רק בשלימות הצדיק בלבד הרי לא יהיה ביכלתו להתחיל אפילו כמלא נימא ביגיעת העבודה זו כי יחשוב שלעולם לא יוכל לעלות למעלה זו וכנ"ל (ועי' בתפא"י סוף קידושין מעשה נפלא בזה מעניין שלימות המדות של מרע"ה והובא ג"כ בשטמ"ק כמצויין שם ועי"ע בחידושי למס' חולין (קלט): שפירשתי עד"ז הגמ' שם משה מה"ת מנין שנאמר בשגם הוא בשר וכו')

וז"ש כל הנביאים לא נתנבאו רק בכה אמר ה' בראו לעיני בני עניין עבודה זו ומדריגה זו כמה מעלתה ורוממותה אבל מוסף עליהם משה שנתנבא ג"כ בלשון זה הדבר שלא לבד בהסתכלות עניין השלימות של עבודת ופעולת הצדיק יוכלו להגיע לגדר המעלות כי אם שיתבוננו ג"כ בפעולת הצדיק ויגיעותיו אשר גדר עצמו בהתחלת העבודה בכמה גדרים ועיניו אשר אסר איסר על נפשו וקיבל על עצמו תמיד לעלות לעבודה יותר גבוה מתוך יסורים ונסיונות עד שבא לכלל השלימות וזה הדבר בעצמו תוכלו ג"כ להתחיל ולקיים לקבל על עצמו מתחילה דרך העבודה בפשיטות ואח"כ יבוא לאט למעלה ע"ג מעלה רק העיקר שלא יחלל דברו הנדר אשר עשה לגדר וסייג (וכמ"ש בפ"ג דאבות נדרים סייג לפרישות) יקיימנה ולא יעבור מלעשותה ואז יעזרהו השי"ת כי לא ימנע טוב להולכים בתמים וע"ב

פירש"י ממדרש, משה נתנבא בכה אמר ה' והנביאים נתנבאו בכה אמר ה' מוסף עליהם משה שנתנבא בלשון זה הדבר נראה לפרש ע"ד מליצה בהקדם משאחז"ל (עירובין י"ג): אמר רבי האי דמחודדנא מחבראי דחזיתיה לר' מאיר מאחוריה ואילו חזיתיה מקמיה הוה מחודדנא טפי דכתוב והיו עיניך וגו' (ועי' ירושלמי ביצה פ"ה ב הובא בקיצור בתוס' מנחות קד. ד"ה מוריינא)

ונראה כוונה עמוקה כי כבר ידוע שההסתכלות בפעולת הצדיק עושה רושם גדול לכל סביביו לעלות מעלה בקודש (ושמעתי עה"פ ש"א ט ט) כי לנביא היום יקרא לפניו הרואה שתחת דיבור היה די מלפנים בראיה לבד ועי' בערוגת הבושם פ' פנחס בשם ספר אך פרי תבואה על המאמר איש אלוקים קדוש עובר עלינו תמיד אמנם מצד אחר יש בזה קצת גרעון כי הרואה שמש בתקופתה ובהדרה ומתבונן בגודל קדושת הצדיק ועבודתו אשר כמעט אין שכל האנושי יכול להשיג הנה יחשוב דהלא זה למעלה מגדר טבע האנושי ואיך אוכל להדמות אפילו במקצת ללמוד מעבודה זו ולעשות כמוהו ולזה צריך להתבונן שגם הצדיק הזה לא נברא מתחילה בשלימות הוזה אשר הוא בו עכשיו רק אחר עמל ויגיעה רבה בעבודת השי"ת וכמה ניסיונות קשות אשר עברו עליו וכמ"ש דודינו הגאון ז"ל בספר מטה נפתלי (ליקוטי בית אפרים ממ"נ דרוש ל"א) בפירוש הפסוק (מ"א ב ב) אנכי הולך בדרך כל הארץ וחזקת והיית לאיש שזה העניין רצה דוד המלך למסור לבנו שלמה כי אם ישקיף בראשונה בשלימות המעשים אשר ראה אצל אביו וגודל עבודתו מחצות הלילה עד אור הבוקר הלא ידמה שזה היה חוץ מגדר האנושי רק לפי שאביו היה בגדר מלאך לזה אמר לו שידע שגם הוא הלך בדרך כ"ל הארץ שגם עליו עברו ניסיונות ופיתוי היצה"ר מכל צדדים רק שהיה תמיד מרגיל עצמו להתגבר עליו עד שבא לכלל ולבי חלל בקרבי ואם יתבונן להכיר ולהבין זאת אז יעשה גם הוא כמוהו להתגבר ולעלות בקדושה וחזקת והיית לאיש

והנה רבי ראה את אור פני החמה בהדרה שהיה משמש לפני ר' מאיר בסוף ימיו כאשר כבר הגיע רבו לתכלית השלימות (אחור לשון סוף ותכלית כידוע) והסתכל בעינא פקיאח בעיני שכלו בגדולת וקדושת הצדיק הוזה והתדבק במדותיו התרומיות ובמעשיו הנפלאים ולזה זכה להיות מחודד יותר משאר חבריו ואמר שאילו היה זוכה להסתכל

סגולה לפרנסה – שמחה ושלוש בית

"ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה" (ל"ב, א)

כבר הזכרנו כמה פעמים כי פרנסתו של האדם באה לו בזכות אשתו ובזכות השמחה שבה האדם מצוי על שבוטח בקב"ה וניתן לראות בס"ד רמז לדברים בפס' הנ"ל שכן יעזר זו אשתו שעליה נאמר עזר כנגדו וגלעד מלשון שמחה ואם יש לאדם את שני הדברים הנ"ל זוכה והנה המקום מקום מקנה היינו פרנסה